

Ochranná a ústavní výchova

Není možné, aby ochranná výchova uložená podle zák. č. [218/2003](#) Sb. a ústavní výchova nařízená podle zák. č. [94/1963](#) Sb. byly vykonávány současně. Při střetu obou výchov u téže osoby je nutné vycházet ze zásady, že je - li nařízena ochranná výchova podle zák. č. [218/2003](#) Sb. v době, kdy se dítě mladší patnácti let nebo mladistvý nachází ve výkonu ústavní výchovy, má přednost výkon ochranné výchovy. Ústavní výchovu je přitom nutné podle občanskoprávních předpisů ukončit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 589/2009, ze dne 15.7.2009)

Nejvyšší soud České republiky jako soud pro mládež rozhodl v právní věci nezletilého T. M., vedené u Okresního soudu v Klatovech, soudu pro mládež, pod sp. zn. 1 Rod 8/2008, o dovolání Okresního státního zastupitelství v Klatovech proti rozsudku Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. 7 Rodo 15/2008, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni, soudu pro mládež, ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. 7 Rodo 15/2008, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní státní zastupitelství v Klatovech podalo dne 29. 5. 2006 Okresnímu soudu v Klatovech, soudu pro mládež, v právní věci nezletilého (správně jde o „dítě mladší patnácti let“, ale i v tomto usnesení je označován převážně jako „nezletilý“) návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 písm. c) zákona č. [218/2003](#) Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších změn (dále jen „zák. č. [218/2003](#) Sb.“), a to ochranné výchovy. Tento návrh odůvodnilo tím, že Policejní orgán Policie České republiky, správa Z. k., služba k. p. a v. P. usnesením ze dne 7. 4. 2008 pod ČTS: PZC-32-50/TČ-2008-70 odložil podle § 159a odst. 2 tr. ř. z důvodu § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. trestní stíhání nezletilého pro čin jinak trestný znásilnění podle § 241 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák., a to z nedostatku věku nezletilého.

Tohoto činu se měl nezletilý dopustit tím, že „dne 27. 1. 2008 v době kolem 21:30 hod. s úmyslem vykonat soulož na L. M., bytem S., N., ji vylákal z jejího bydliště s tím, že jí chce něco ukázat, když došli několik desítek metrů od jejího bydliště, podrazil jí nohy, povalil ji na zem, klekl si vedle ní, přiložil jí střep skla ke krku a řekl jestli bude křičet, že jí řízne. Poté jí ze země zvedl, se střepem přiloženým k jejímu krku ji donutil jít směrem k nádražní lavičce u řeky, kde ji donutil svléknout do naha, když mu poškozená sdělila, že je jí zima, dovolil jí obléci a se střepem skla přiloženým ke krku ji donutil běžet na louku za chatovou oblastí v S., kde jí znovu přikázal, aby se svlékla a aby si lehla na zem, pak si stáhl své kalhoty a trenkoslipy a vykonal na poškozené soulož, které se ze strachu před napadením poškozená nebránila, přitom ji osahával po celém těle, pak vstal a natáhl si kalhoty a trenkoslipy. Donutil poškozenou se obléci, chytil ji rukou za krk a znovu přiložil ke krku střep skla, vedl ji zpět k městu S., dovedl ji ke zbité prkenné boudě, do které musela vstoupit, v boudě ji znovu donutil, aby se svlékla a znovu na ní vykonal soulož. Následně byli nezl. i poškozená na místě nalezeni hlídkou Policie ČR“.

Okresní soud v Klatovech, soud pro mládež, o tomto návrhu rozhodl rozsudkem ze dne 3. 9. 2008, sp. zn. 1 Rod 8/2008, tak, že podle § 93 odst. 1 písm. c) zák. č. [218/2003](#) Sb. uložil nezletilému ochrannou výchovu a současně rozhodl o nákladech řízení. Soud dospěl k závěru, že nezletilý

spáchal skutek, který je činem jinak trestným, a uložil mu navrhované opatření. Přihlédl přitom ke skutečností, že před spácháním uvedeného jednání s ním byly po delší dobu výchovné problémy, opakovaně utekl z domova, veškeré výchovné zásahy jeho matky a M. ú. v S. nebyly dostatečně účinné, a že ani po umístění do výchovného zařízení v souvislosti s již nařízenou ústavní výchovou nerespektoval společenské normy a z těchto zařízení opakovaně utekl.

Citované rozhodnutí napadla matka nezletilého L. K. odvoláním, z jehož podnětu Krajský soud v Plzni, soud pro mládež, rozsudkem ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. 7 Rodo 15/2008, výrokem pod bodem I. změnil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé tak, že podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. upustil od uložení opatření nezletilému, a výroky pod body II. a III. rozhodl o nákladech odvolacího řízení a odměně ustanoveného opatrovníka JUDr. J. Š. V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud uvedl, že soud prvního stupně z provedených důkazů a po jejich zhodnocení dospěl k závěrům, které je možné považovat z hlediska doby rozhodování za odpovídající. Ovšem s ohledem na to, že ve věci rozhodoval s větším časovým odstupem a doplnil dokazování o novou zprávu V. ú., d. d. se š., z. š., s. š. a š. j. Ž. (dále jen „v. ú.“), do něž byl nezletilý umístěn na základě rozsudku Okresního soudu v Klatovech ze dne 8. 7. 2008, sp. zn. 11 P 217/2007, jímž mu byla nařízena ústavní výchova, dospěl k jiným právním závěrům než soud prvního stupně.

Z vyžádané zprávy odvolací soud totiž zjistil, že nezletilý se po příchodu do v. ú. velice snažil a i přes různé problémy a zařazení do dění v ú. patří v současné době mezi chlapce, kteří svědomitě plní své úkoly. Ve škole se řadí mezi nejlepší žáky, není agresivní, má slušné chování jak k pedagogům, tak i k ostatním chlapcům v ú., v jeho chování je vyzrálost a snaha o co nejlepší výsledky. Nezletilý byl dvakrát na dovolence u otce, s nímž se podařilo navázat kontakt, a zpět se vrátil ve stanovený termín. Ve školním roce 2008/2009 se nedopustil žádného útěku, ani se neoprávněně z v. ú. nevzdalil. V. ú. v závěru zprávy vyjádřil názor, že není nutné, aby nezletilý byl přemístován do jiného zařízení, zvláště když v tomto školním roce ukončí povinnou školní docházku a bude na něm, jakou si zvolí střední školu a kde.

Odvolací soud proto zkoumal, zda jsou splněny zákonné podmínky pro uložení ochranné výchovy nezletilému podle § 93 zák. č. [218/2003](#) Sb., a přestože shledal, že povaha spáchaného činu by odůvodňovala případné uložení tohoto opatření, současně nedospěl k závěru, že by byla splněna další kumulativní podmínka, a sice ta, že uložení navrhovaného opatření je nezbytně nutné k zajištění řádné výchovy nezletilého. Kromě zmínky o dosavadním průběhu ústavní výchovy poukázal i na závěry znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychologie a psychiatrie, z nichž nutnost detence nezletilého v zařízení, ve kterém je zvýšená míra ostrahy, rovněž nevyplynula (psycholog se dokonce vyjádřil tak, že prognóza dalšího vývoje nezletilého je příznivá). Odvolací soud poté zvažoval případné uložení dalších opatření podle § 93 odst. 1 zák. č. [218/2003](#) Sb., usoudil však, že by to byla opatření zcela zbytečná právě s ohledem na to, jakým způsobem je na nezletilého působeno ve v. ú. Proto nakonec dospěl k závěru, že u nezletilého je možno upustit od uložení opatření, protože k dosažení účelu zák. č. [218/2003](#) Sb., jak to předpokládá jeho § 93 odst. 7, postačovalo projednání jeho činu před soudem pro mládež.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala okresní státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Klatovech (dále jen „dovolatelka“) dovolání zaměřené proti výroku pod bodem I. Přípustnost dovolání opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), a jako dovolací důvod uplatnila, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Odvolacímu soudu vytkla, že jeho závěr, že je zcela zbytečné působit na nezletilého některým z opatření uvedených v § 93 odst. 1 zák. č. [218/2003](#) Sb., když nezletilý již vykonává ústavní výchovu, jež mu byla uložena v rámci opatrovníckého řízení, není správný. Poukázala zejména na to, že ústavní výchova podle zákona č. [94/1963](#) Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. č. [94/1963](#) Sb.“), a ochranná výchova podle zák. č. [218/2003](#) Sb. směřují ke splnění odlišných účelů a rovněž jsou stanoveny jiné

podmínky pro jejich uložení. V tomto směru odkázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1262/2006, a vyslovila názor, že závěry v něm učiněné lze použít i na nyní souzenou věc. Dále pak odvolacímu soudu vytkla, že při svém rozhodování neměl k dispozici dostatek podkladů, když se zejména neseznámil se spisem Okresního soudu v Klatovech sp. zn. 11 P 217/2007, který obsahoval podrobné zprávy o průběhu chování nezletilého od jeho umístění v ústavním zařízení, a učinil závěry o dostačujícím působení na nezletilého pouze na základě krátké zprávy v. ú. Z tohoto spisu je totiž zcela zřejmé, že nezletilý měl dlouhodobé výchovné problémy, které jeho rodiče nedokázali řešit. Utíkal nejen z domova, ale posléze (dokonce opakovaně) i z v. ú., v němž byl dne 13. 1. 2009 přistižen při zneužití návykových látek. Příznivé hodnocení v. ú. vyznívající ve prospěch nezletilého bylo zřejmě způsobeno tím, že nezletilý byl hodnocen a srovnáván s jinými problémovými chovanci ústavu. Dovolatelka je proto přesvědčena, že nebyly splněny zákonné podmínky pro postup podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. Současně zdůraznila, že matka nezletilého již v odvolání uváděla, že je připravena podat žádost o zrušení ústavní výchovy nezletilého, která podle ní již není nadále potřebná. Tím spíš je podle dovolatelky nezbytné, aby na nezletilého bylo nadále výchovně působeno, a to zejména vzhledem k závažnosti spáchaného jednání, které jím bylo provedeno zcela plánovaně a s rozmyslem. Neshledal-li odvolací soud podmínky pro uložení ochranné výchovy, měl podrobně zkoumat podmínky pro uložení jiného opatření tak, aby se nezletilý v budoucnu choval řádně, a to i za situace, kdy bude ústavní výchova zrušena. V závěru svého podání dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud v napadeném rozsahu zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žádný z účastníků řízení se k podanému dovolání nevyjádřil.

S ohledem na povahu projednávané věci je vhodné poznamenat, že soud pro mládež postupuje v řízení podle Hlavy III (řízení ve věcech dětí mladších patnácti let) zák. č. [218/2003](#) Sb. podle předpisů upravujících občanské soudní řízení (§ 96 citovaného zákona). V řízení o dovolání postupuje podle těchto předpisů i Nejvyšší soud, soud pro mládež, jako soud dovolací (srov. § 10a o. s. ř., dále jen „Nejvyšší soud“, příp. „dovolací soud“).

V dané věci Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu (§ 236 odst. 1 o. s. ř.) oprávněnou osobou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se zabýval tím, zda je dovolání přípustné, neboť toliko z podnětu dovolání, které je přípustné, může být přezkoumána správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných (způsobilých) dovolacích důvodů (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle naposledy citovaného ustanovení dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

V dané věci dovolatelka napadla dovoláním rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, proto dovolání je přípustné právě podle tohoto ustanovení.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; přitom je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil. Z ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlídnout k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], i když nebyly v dovolání uplatněny. Zatímco vady podle § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebyly namítány a z obsahu spisu

nevyplynuly, dospěl dovolací soud k závěru, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.]; právě o takové vadě bude následně pojednáno.

Podle obsahu podání (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) dovolatelka mimořádným opravným prostředkem brojila proti nesprávné aplikaci ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. o upuštění od uložení opatření. Za nesprávné považovala, že odvolací soud podle tohoto ustanovení postupoval, aniž by pro jeho aplikaci měl zajištěné všechny potřebné a ve věci se nabízející důkazy. V zásadě tak odvolacímu soudu vytkla, že při svém rozhodování vyšel pouze z nově opatřené zprávy v. ú., aniž by přihlédl k důkazům provedeným před soudem prvního stupně a aniž by si sám podrobně přezkoumal poměry nezletilého.

Jelikož dovolatelka namítala, že při rozhodování odvolacího soudu nebyly splněny podmínky pro upuštění od uložení opatření podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. a že odvolací soud měl uložit některé z opatření podle § 93 odst. 1 citovaného zákona, Nejvyšší soud shledal, že dovolání bylo podáno v souladu s označeným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. může soud pro mládež upustit od uložení opatření, postačují-li k dosažení účelu tohoto zákona projednání činu dítěte mladšího patnácti let státním zástupcem nebo před soudem pro mládež. Citované ustanovení při zmínce o dosažení účelu zákona obsahuje (v závorce) odkaz na § 1 odst. 2 tohoto zákona. Podle něho projednáním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.

Z obsahu a smyslu tohoto ustanovení plyne, že zákon jím zejména zdůrazňuje, aby bylo užito takového opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se dítě mladší patnácti let nadále páčání protiprávního činu zdrželo a našlo si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji, což jsou funkce obecné povahy a předpokládá, aby podle svých sil a schopností přispělo k odčinění újmy vzniklé takovým činem.

Z hlediska podmínek ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. je proto nezbytné posuzovat, zda při aplikaci tohoto ustanovení vedoucí k tomu, že opatření nebude ukládáno, jsou splněny všechny takto vymezené funkce, tedy že již samotné projednání činu nezletilého státním zástupcem nebo před soudem pro mládež bude dostačující a zajistí to, k čemu má účinně přispět opatření, které by bylo uloženo, tedy aby se nezletilý činu zdržel, našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem.

Pro to, aby byly jednak splněny všechny povinnosti vyplývající z ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř., byl dosažen účel zákona ve smyslu § 1 odst. 2 zák. č. [218/2003](#) Sb. a bylo postupováno v souladu s ustanovením § 93 odst. 7 tohoto zákona, musí soud shromáždit všechny potřebné důkazy. Mezi nimi mají rozhodující význam nejen výpovědi účastníků, ale i listinné důkazy dokumentující zejména osobní poměry nezletilého, a to ze všech sfér jeho života, prostředí, v nichž se pohybuje, a orgánů, s nimiž přichází do styku.

Uváží-li se, na jakém podkladě odvolací soud vydal napadené rozhodnutí, je zřejmé, že důsledně podle uvedených principů nepostupoval a všemi rozhodnými skutečnostmi se náležitě nezabýval. Ve svém rozhodnutí na straně 3 sice uvedl, že soud prvního stupně z provedených důkazů a z jejich hodnocení dospěl k závěrům, které je možné považovat z hlediska doby rozhodování za odpovídající,

tyto závěry však následně korigoval s ohledem na to, že ve věci rozhodoval s větším časovým odstupem než soud prvního stupně, doplnil dokazování o novou zprávu v. ú. (na č. l. 49 spisu) a její obsah nakonec vzal za základ svého rozhodnutí. Závěr o splnění podmínek § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. pro upuštění od uložení opatření tak učinil bez toho, že by se skutečně všemi shora naznačenými souvislostmi a hledisky důsledně zabýval. Nepřihlédl tak, aniž by zdůvodnil proč, ke skutečnostem zjištěným o chování nezletilého před a po spáchání činu jinak trestného, které vyšly najevo v řízení před soudem prvního stupně (jež nepovažoval za nesprávné), a nepřihlédl dostatečně ani k povaze nezletilým spáchaného činu jinak trestného.

Nejvyšší soud považuje za vhodné zdůraznit, že odvolací soud pro svůj závěr o tom, že postačuje zmíněné projednání věci před soudem pro mládež, důsledně nehodnotil zprávu D. d. v A. (č. l. 18 spisu), z níž vyplývá, že adaptace nezletilého do prostředí d. d. proběhla negativně, že v polovině května 2008 došlo u něho k záškoláctví, které vyústilo útekem z d. d. Odvolací soud dostatečně nepřihlédl ani ke zprávě v. ú. (č. l. 30 spisu) ze dne 2. 9. 2009, z níž se podává, že nezletilý dne 27. 7. 2008 v dopoledních hodinách opustil zařízení, do kterého byl vrácen až dne 10. 8. 2008 poté, co byl zadržen Policií ČR v A. Odvolací soud se tak při posouzení důvodnosti aplikace ustanovení § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. spokojil vlastně jen se zprávou v. ú. ze dne 11. 12. 2008.

Pokud odvolací soud k některým rozhodným skutečnostem při svém rozhodování vůbec nepřihlížel, nemohl na některé z nich klást potřebný důraz a ani z nich nemohl vyvodit všechny potřebné úvahy pro závěr, že přesvědčivě dostačuje pouze projednání věci před soudem. Jeho právní posouzení důvodnosti aplikace § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. tak není podloženo úvahou zabývající se všemi rozhodnými okolnostmi, proto jde o posouzení nejen neúplné, ale především nesprávné.

Nejvyšší soud nadto považuje za potřebné připomenout, že vzhledem k tomu, že ve smyslu § 90 odst. 1 zák. č. [218/2003](#) Sb. je možné ve věcech dětí mladších patnácti let řízení zahájit jak na návrh státního zástupce, tak i bez takového návrhu, lze toto řízení považovat za typ řízení, na které dopadají ustanovení vymezující univerzálně postup v nesporných věcech (výčet těchto nesporných věcí je obsažen v § 120 odst. 2 o. s. ř.), tak i ustanovení upravující specifickým způsobem řízení ve věcech péče o nezletilé (§ 176 až 180 o. s. ř.). Odchytky od této výchozí právní úpravy obsažené v občanském soudním řádu pak stanoví § 90 až 95 zák. č. [218/2003](#) Sb. (srov. Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušáková, M. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 843). S ohledem na tuto zásadu je možné pro stanovení principů, na nichž je založena povinnost soudu zajišťovat důkazy, vycházet ze zásad obsažených v ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř., v jehož smyslu je nesporné řízení ovládáno zásadou vyšetřovací, kterou zákon vyjadřuje v souvislosti s výčtem převážně nesporných řízení, v nichž je soud povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány. Tato povinnost sice neznamená, aby soud přímo pátral po důkazech, protože se vychází i zde na prvním místě z důkazní aktivity účastníků řízení, znamená však, že soud má provést i jiné než účastníky navržené důkazy (k tomu Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 423, 424).

Z uvedených zásad ve vztahu k projednávané věci vyplývá, že je povinností soudu pro řádné zjištění skutkového stavu věci provést takové důkazy, které poskytují spolehlivý základ pro posouzení, zda jsou splněny všechny zákonné podmínky pro závěr o upuštění od uložení opatření ve smyslu § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb.

Pro to, aby byly jednak splněny všechny povinnosti vyplývající z ustanovení § 120 odst. 2 o. s. ř., byl zajištěn účel zák. č. [218/2003](#) Sb. a bylo postupováno v souladu s ustanovením § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb., musí soud shromáždit všechny potřebné důkazy. Mezi nimi mají rozhodující význam listinné důkazy dokumentující zejména osobní poměry nezletilého, a to ze všech sfér jeho života, prostředí, v nichž se pohybuje, a orgánů, s nimiž přichází do styku.

Uváží-li se, na jakém podkladě odvolací soud napadené rozhodnutí v daném případě vydal, je zřejmé, že podle uvedených principů nepostupoval. Řádně totiž neobjasnil rozhodné okolnosti ze života nezletilého, které jsou jedním ze základních a rozhodujících předpokladů pro správné uvážení všech podstatných právních okolností, když své rozhodnutí opřel pouze o poměrně strohou zprávu v. ú. a neopatřil si další podklady nezbytné pro správné a kompletní uvážení podstatných právních okolností, čím zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.].

Bez zhodnocení všech výše uvedených skutečností nebyly řádně poměry nezletilého k době rozhodování odvolacího soudu přezkoumány. Za současného stavu dokazování, o něž odvolací soud své rozhodnutí opřel, je závěr vyslovený v napadeném rozhodnutí o tom, že ve smyslu § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb. postačuje k dosažení účelu zák. č. [218/2003](#) Sb. projednání činu nezletilého před soudem, minimálně předčasný.

Ve správnosti těchto úvah a na ně navazujících závěrů se Nejvyšší soud utvrdil poté, co dne 1. 7. 2009 obdržel (jím nevyžádané) sdělení v. ú., že nezletilý se dne 22. 3. 2009 nevrátil z povoleného víkendového pobytu od svého otce. V. ú. vyjádřil „důvodné podezření“, že nezletilý pobývá u své matky v I. a s odkazem na to, že „od doby spáchání trestného činu a rovněž od doby nástupu do v. ú. není známo, že by nezletilý spáchal trestný čin“, doporučil řešit situaci nenařízením ochranné výchovy, zrušením ústavní výchovy a umožnit nezletilému pobývat společně s matkou a sestrou.

Lze proto uzavřít, že rozsudek odvolacího soudu není z hlediska uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahové konkretizace správný. Nejvyšší soud jej proto zrušil (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o. s. ř.) a podle § 243b odst. 3 věty první o. s. ř. vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V novém řízení bude zapotřebí, aby soud druhého stupně doplnil dokazování (minimálně vyžádáním podrobné zprávy o chování nezletilého ve v. ú. až do doby, kdy se do něho z povoleného víkendového pobytu nevrátil, a vyžádáním nové zprávy od příslušného orgánu sociálně právní ochrany dětí o tom, co je jim známo o nezletilém, jeho pobytu a případně i chování ode dne 22. 3. 2009), a poté na základě pečlivého posouzení jak skutečností, které v průběhu celého dosavadního řízení již vyšly najevo, tak i těch, které se po dalším dokazování nově objeví, pečlivě uvážil s důrazem na účel zák. č. [218/2003](#) Sb., zda jsou skutečně splněny všechny zákonné podmínky pro upuštění od uložení opatření podle § 93 odst. 7 zák. č. [218/2003](#) Sb., anebo zda je naopak vhodné a nutné uložení buď ochranné výchovy nezletilému, jak učinil soud prvního stupně, nebo některého jiného opatření podle § 93 odst. 1 zák. č. [218/2003](#) Sb.

Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud ve vztahu k možnosti uložení ochranné výchovy nezletilému podle § 93 odst. 1 písm. c) zák. č. [218/2003](#) Sb. akcentuje (v souladu se svou rozhodovací praxí – srov. například dovolatelkou citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1262/2006, rozhodnutí publikovaná pod č. 9 a 10/2009 Sb. rozh. trest., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 8 Tdo 1158/2007, schválené k publikaci ve Sb. rozh. trest. na poradě trestního kolegia Nejvyššího soudu dne 2. 6. 2009, Et 2/2009, a další), že její uložení není vyloučeno jen tím, že se nezletilý nachází v ústavní výchově. Je však pro případ tohoto krajního a nejrepresivnějšího opatření nutné zvažovat pečlivě a ze všech hledisek její vhodnost, a to se zřetelem na všechny důležité zásady. Zejména je nutné mít na paměti, že ve věcech týkajících se dětí mladších patnácti let se ochranná výchova obligatorně uloží dítěti, které spáchalo čin jinak trestný, za nějž trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a je mladší než patnáct let. Fakultativně může být uložena též dítěti mladšímu patnácti let, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného a je li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy (§ 93 odst. 2, 3 zák. č. [218/2003](#) Sb.). I tato se vykonává rovněž na základě zákona č. [109/2002](#) Sb., a to zpravidla v dětském domově se školou, kam mohou být umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky (§ 13 odst. 4 cit.

zák.) a jeho účelem je podle § 13 odst. 1 cit. zák. zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, anebo s uloženou ochrannou výchovou.

Na základě takto vymezených podmínek, za nichž se podle zák. č. [218/2003](#) Sb. ochranná výchova ukládá, je potřeba též zdůraznit, že ochranná výchova se ukládá tehdy, dopustil-li se mladistvý provinění nebo dítě mladší patnácti let činu jinak trestného (tedy kriminálního činu) a je na něj v důsledku toho nutné působit jednak proto, aby se odstranily pokud možno příčiny jeho kriminálního jednání. Důraz je však především kladen na potřebu odstranění oněch škodlivých vlivů, které na vývoj takové osoby doposud negativně působily. Výchovná zařízení, v nichž je ochranná výchova vykonávána, zajišťují, aby v nich bylo dosaženo účelu ochranné výchovy, tj. vhodnou výchovou odstranit popř. omezit možnost vzniku dalších, pro společnost nebezpečných následků zanedbané výchovy a současně umožnit dítěti jeho další rozvoj atd.

Vzhledem k tomu má ochranná výchova širší funkce a plní vyšší formu ochrany, než je tomu u ústavní výchovy, která se podle § 46 zák. č. [94/1963](#) Sb. ukládá tehdy, je-li výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit.

Ze všech těchto skutečností je tedy zřejmé, že není možné, aby ochranná výchova uložená podle zák. č. [218/2003](#) Sb. a ústavní výchova nařízená podle zák. č. [94/1963](#) Sb. byly vykonávány současně. Při střetu obou výchov u téže osoby je nutné vycházet ze zásady, že je-li nařízena ochranná výchova podle zák. č. [218/2003](#) Sb. v době, kdy se dítě mladší patnácti let nebo mladistvý nachází ve výkonu ústavní výchovy, má přednost výkon ochranné výchovy. Ústavní výchovu je přitom nutné podle občanskoprávních předpisů ukončit.

Všemi těmito okolnostmi a zásadami se bude muset odvolací soud znovu zabývat při zvažování toho, zda a případně které opatření podle § 93 odst. 1 zák. č. [218/2003](#) Sb. nezletilému uloží, nebo zda znovu shledá podmínky pro upuštění od jeho uložení podle § 93 odst. 7 citovaného zákona. Ve všech případech bude však muset mít na zřeteli dobu, která uplynula od spáchání činu jinak trestného, povahu spáchaného činu jinak trestného a další okolnosti výše uvedené, rozhodné pro posouzení věci, a všechny úvahy bude muset posuzovat tak, aby byl zachován smysl a účel zák. č. [218/2003](#) Sb.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)